

***Základní průvodce
webdesignem***
*(druhé anglické vydání,
v českém jazyce vydání první)*

Základní průvodce webdesignem

Obecné principy tvorby webových stránek

Patrik J. Lynch

Yale University for Advanced Instructional Media

Sarah Horton

Darmouth College

Yale University Press
New Haven and London

Authorized translation from the English language edition, entitled WEB STYLE GUIDE: basic design principles for creating web sites, Second Edition, ISBN 0-300-08898-1 by LYNCH, Patrick J., HORTON, Sarah, published by YALE UNIVERSITY PRESS, Copyright © 2001 by Yale University, Yale University for Advanced Instructional Media.

All rights reserved. This book may not be reproduced in whole or in part, including illustrations, in any form (beyond that copying permitted by Section 107 and 108 of the U.S. Copyright Law and except by reviewers for the public press), without written permission from the publishers. CZECH language edition published by ZONER software s.r.o., Copyright © 2004 ZONER software s.r.o.

Autorizovaný překlad anglického vydání nazvaného WEB STYLE GUIDE: basic design principles for creating web sites, Second Edition, ISBN 0-300-08898-1, autor LYNCH, Patrick J., HORTON, Sarah, vydal YALE UNIVERSITY PRESS, Copyright © 2001 Yale University, Yale University for Advanced Instructional Media.

Všechna práva vyhrazena. Tato kniha nesmí být reprodukována ani celá ani její část, včetně ilustrací, žádným způsobem (mimo svolení ke kopírování dle sekce 107 a 108 US Copyright Law a s výjimkou pro recenze v tisku) bez písemného svolení vydavatele. České vydání vydal ZONER software s.r.o., Copyright © 2004.

Základní průvodce webdesignem

Autor: Patrick J. Lynch, Sarah Horton

Copyright © ZONER software s.r.o.

Vydání první v roce 2004. Všechna práva vyhrazena.

KATALOGOVÉ ČÍSLO: **ZR406**

Zoner Press

ZONER software s.r.o.

Koželužská 7, 602 00 Brno

Překlad: Jan Gregor, Tomáš Znamenáček

Odpovědný redaktor: Miroslav Kučera

© Foto: Jiří Heller, HELLER.CZ s.r.o., www.heller.cz

© Cover: Ing. Pavel Kristián

DTP: Petr Aučrat

Informace, které jsou v této knize zveřejněny, mohou být chráněny jako patent. Jména produktů byla uvedena bez záruky jejich volného použití. Při tvorbě textů a vyobrazení bylo sice postupováno s maximální péčí, ale přesto nelze zcela vyloučit možnost výskytu chyb.

Vydavatelé a autoři nepřebírají právní odpovědnost ani žádnou jinou záruku za použití chybných údajů a z toho vyplývajících důsledků.

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být reprodukována ani distribuována žádným způsobem ani prostředkem, ani reprodukována v databázi či na jiném záznamovém prostředku či v jiném systému bez výslovného svolení vydavatele s výjimkou zveřejnění krátkých částí textu pro potřeby recenzí.

Veškeré dotazy týkající se distribuce směřujte na:

Zoner Press

ZONER software s.r.o.

Koželužská 7, 602 00 Brno

tel.: **532 190 883**, fax: **543 257 245**

e-mail: knihy@zoner.cz

<http://www.zonerpress.cz>

ISBN 80-86815-05-6

For Cheryl and Devorah

— PL

For my son (sun), Nico

— SH

Obsah

Předmluva	ix
Předmluva ke druhému vydání	xi
Předmluva k prvnímu vydání	xiii
1 Proces	1
2 Návrh uživatelského rozhraní	17
3 Návrh webu	37
4 Design stránky	81
5 Typografie	117
6 Psaní pro web	145
7 Webová grafika	155
8 Multimédia	191
Rejstřík	209
Pramen	219

Předmluva

Už jste někdy slyšeli o WWW? Pokud ano, váš názor na toto nové vzrušující médium se za posledních pár let určitě trochu změnil. Obvykle to probíhá zhruba takto:

1. Co je vlastně zač, tenhle web?
2. Je to jen bouře ve sklenici vody.
3. Ne, vlastně je to docela zajímavé.
4. Možná bychom na tom mohli vydělat.
5. Web je základem Nové ekonomiky.
6. Nová ekonomika je jen bouře ve sklenici vody.
7. Co je vlastně zač, tenhle web?

Když se věci mění příliš rychle, lidé těžko drží krok a někdy je pro ně nesnadné mít byť jenom nejasnou představu o tom, co se děje. Na WWW mění lidé názor tak často právě proto, že mu jen málokdo dostatečně rozumí. Ve skutečnosti, většina z nás se ani nenamáhala zamyslet nad tím, jak by mohla být prezentace na WWW skutečně užitečná; jak moc potřebujeme nějaká rozumná pravidla pro jejich návrh.

Svíráni divokou úzkostí jsme se vrhli na zástupy „expertů“, kteří nás drželi v šachu svým „jedinečným pohledem do samého jádra věci“. Pomocí nesrozumitelných výrazů a velmi tvořivých obchodních postupů nás udrželi tam, kde nás chtěli mít: na samém začátku.

Pokud se vrátíme zpátky k tabuli a ještě jednou důkladně rozvážíme, co vlastně od WWW chceme, jasně se ukáže, co vlastně teď potřebujeme nejvíce: pochopit principy a dostat pár základních rad, zorientovat se – začít v klidu myslet *za sebe* a *na své uživatele*.

K tomu je určena právě tato krásná kniha. Patrick Lynch a Sára Hortonová vás nevydělají klubkem odborných výrazů. Můžete zpomalit, v klidu se nadechnout a začít přemýšlet vlastní hlavou. Naučí vás jak základní principy návrhu, tak i různé profesní triky; dozvíte se o všem od návrhu rozhraní až po typografii. Budete tak moci navrhnout vlastní WWW prezentaci, nebo si budete moci lépe promluvit s lidmi, kteří pro vás tuhle práci dělají. Tím nejdůležitějším ovšem bude solidní základ, na kterém už budete moci postavit svou – tentokrát již trvalejší – představu o WWW. I když třeba nebudete souhlasit se všemi jejich radami, rozhodně získáte startovní bod, ze kterého můžete začít rozvíjet své vlastní nápady a postupy.

Pokud jste na webu noví, tohle je kniha pro vás. Podává široký přehled o velmi složité věci, kterou WWW bezesporu je, a nasměruje vás tím správně.

ným směrem. Pokud ji přečtete, výborně zapadnete do libovolného týmu, který má na starosti WWW.

A jestli jste zjizvený a unavený webový vlk, který se znovu chystá do boje, tohle je také kniha pro vás. Pomůže vám dát si dohromady znalosti získané za těch pár uběhlých let a srovná váš pohled do realističtější perspektivy. Pokud ji přečtete, také výborně zapadnete do libovolného týmu, který má na starosti WWW.

Do toho!

—Louis Rosenfeld

Předmluva ke druhému vydání

Jak už to tak s převratnými inovacemi bývá, web prošel řadou extrémů. Na začátku byly jeho podstatou informace, grafický návrh byl řídkou výjimkou. WWW stránky byly nahrubo splácány dohromady a celá webová prezentace nebyla nic víc než shlukem vzájemně propojených dokumentů bez silnější struktury a smyslu. Pak se slova ujali návrháři a vytvořili stránky přitažlivé, výstřední a přímo ohromující. Z webu se stal pohledný pán, ovšem příliš mnoho uživatelů narazilo na zeď poskládanou z objemných obrázků, složitých rozvržení a nestandardního kódu. Každá prezentace byla jiná a každá po uživateli vyžadovala, aby se poddali jejímu podání WWW – skutečný designér se přece nenechá svazovat standardy nebo konvencemi. HTML se tedy vzdalo nátlaku návrhářů, přičemž se vyrojila celá řada triků, záplat a figlů, které taková tvorba na hranici možností nutně vyžadovala.

Dnes se návrh webových stránek považuje více za řemeslo než za umění, převažuje funkčnost a nad grafikou kraluje obsah. Neotřelá a nestandardní ovládání webové stránky je dnes chápáno spíš jako překážka mezi uživatelem a tím, co chce. Objemné obrázky pro potěchu oka jsou jednoduše považovány za plýtvání kapacitou připojení. Je to stejné jako s architekturou šedesátých let: hodně návrhů, které ještě včera oslňovaly, jsou dnes něčím téměř groteskním. Dnešní webdesignéři jsou zároveň informačními architekty a odborníky na použitelnost; úspěšná WWW stránka je definována jako stránka, která co nejméně vzdoruje svým uživatelům. Místo toho, aby se každá stránka snažila najít něco nového a netradičního, snaží se všechny vypadat pokud možno podobně a používat ta samá přirovnání a konvence. Z webu se stala věc každodenního použití, jejíž návrh by neměl uživatele nutit do zbytečného přemýšlení.

Vodítko, které poskytuje tato kniha, bylo vždy založeno na funkčním přístupu k návrhu. V druhém vydání se tento důraz ještě zvyšuje přidáním kapitol o přístupnosti webových stránek, kaskádových stylech a návrhu flexibilních stránek. Přibyly odstavce o informacích a zacházení s nimi, o údržbě webových stránek a o práci s multimédií. Dále přibyly některé ilustrace a pochopitelně byla aktualizována webová stránka o této knize, aby odrážela současné nejlepší postupy.

K těm, kteří přispěli k prvnímu vydání, a kterým děkujeme na konci předmluvy k prvnímu vydání, přibyli další, kterým bychom rádi poděkovali: Jean Thomson Black, Laura Jones Dooley, Joyce Ippolito, Maureen Noonan, Nancy Ovedovitz, Deborah Patton a Amy Steffen z nakladatelství univerzity v Yale – za množství kvalitní práce odvedené na tomto druhém vydání. Zvláště děkujeme Lou Rosenfeldovi za tak výstižnou a živou předmluvu.

K těmto společným díkům bych rád přidal své přátele a spolupracovníky z Yaleského Centra pro pokročilá vzdělávací média a tým, který se staral o vývoj webové prezentace Lékařské fakulty; jmenovitě to jsou: Carl Jaffe, Phillip Simon, Sean Jackson, Kimberly Pasko, Jim Soha, Janet Miller, Victor Velt, Crystal Gooding, Michael Flynt, Kathryn Latimer, Venkat Reddy a Russel Shaddox. Člověk, kterému bych chtěl poděkovat zvlášť, je Carl Jaffe: děkuji za patnáct let přátelství, za dobré rady a praktické informace, z nichž velká část se objevuje na stránkách této knihy. Rád bych také poděkoval spoluautorce této knihy a mé drahé přítelkyni, Sáře Hortonové, za její přátelství, za její spolupráci a za to, že mě přesvědčila o tom, jak dobrý nápad je převést naši stránku o návrhu WWW stránek do knižní formy.

Za rady, komentáře a podporu při vzniku této knihy a doprovodné WWW stránky bych velmi rád poděkoval následujícím lidem: Anne Altemus, Ammett Barkley, Richard Beebe, David Bolinsky, Stephen Cohen, Frank Gallo, Scott Hines, Peter Kindlmann, Howard Newstadt, John Paton, Noble Proctor, Stacy Ruwe, Virginia Simon, William Stewart, Lynna Stone-Infeld, Jan Taylor, Frans Wackers a Cheryl Warfield.

—PL

Děkuji svým drahým spolupracovníkům ze Střediska pro výpočetní techniku na univerzitě v Darmouth: Jeffrey Bohrer, Malcolm Brown, Barbara Knauff, Mark O'Neil, Susan Simon. Též děkuji Darmouthské univerzitě, jejíž stránky používáme jako příklad: Joan Campbell, Sheila Culbert, Eva Fodor, Karen Gocsik, Sally Hair, Julie Kalish, Allen Koop, Thomas Luxon a Gerard Ruso. Jsem velmi zavázána Andrewovi Kirkpatrickovi z CPB/WGBH Národního centra pro přístupná média (ncam.wgbh.org) za to, že svými zkušenostmi přispěl ke kvalitě části o přístupnosti WWW stránek.

—SH

Předmluva k prvnímu vydání

Tato kniha je pro všechny, kteří by chtěli na webu publikovat způsobem, který vydrží. Trendy se mění často, na dobrý obsah a dobrý grafický návrh ovšem vliv nemají. Úspěch na webu znamená víc než jenom technologii a módu, to podstatné je umět srozumitelným způsobem sdělovat své myšlenky čtenářům.

Web – i když stále ještě mladý – prošel za dobu své existence několika změnami. První osadníci neobydleného území byli vědci, jejich cílem byl na platformě nezávislý způsob výměny informací. Navrhli HTML (HyperText Markup Language, hypertextový značkovací jazyk), pomocí kterého lze vyznačit strukturu v dokumentech, které je pak možné jednoduše šířit a porovnávat. Zaměřovali se především na logickou strukturu dokumentu, nikoliv na grafický návrh.

Ale z WWW se rychle stalo standardní médium pro zveřejňování informací – s tím rozdílem, že žádné jiné médium není tak obrovské a zároveň tak levné. Proti klasickým médiím měl web ze začátku jistou nevýhodu – HTML. Zakladatelé webu se soustředili na strukturu dokumentů a prakticky ignorovali vizuální stránku publikování, která je pro efektivní sdělení myšlenky velmi důležitá. Když se z webu stal publikační nástroj, všechna tato omezení velmi rychle vyplula na povrch. Stránky, které se řídily standardem HTML, nevypadaly příliš dobře – jako by si ani nevšimly několika posledních století ve vývoji typografie. Věci vzali do rukou grafici a začali tehdejší velmi primitivní technologie používat k něčemu, k čemu se naprosto nehodily: ke grafickému designu.

Změnili se i návštěvníci webu. První pionýři, kteří byli spokojeni s pouhým letmým pohledem na stránky, byli rychle vytlačeni. Noví uživatelé webu chtějí informace, informace s hloubkou, šířkou a úplností.

Tato kniha byla napsána proto, aby nabídla základní pravidla návrhu. Tato pravidla pak můžete využít k tomu, aby informace vámi publikované byly tak srozumitelné, jak jen to půjde. Vysvětlujeme zde, jak použít design jako nástroj, nikoliv jako cíl; návrh webových stránek by měl být pro uživatele takřka neviditelný. Ukážeme vám, jak navrhnout uživatelské rozhraní, které umožní vašim čtenářům používat vaše stránky s lehkostí. Nabízíme rady, jak správně psát pro web, protože to je nový žánr s vlastními pravidly. Dostaneme se hluboko pod kůži obrázkům, budeme mluvit o barvě, rozlišení, kompresi a formátech, probereme také výhody a úskalí publikování obrázků na webu. Pokrýváme i stylistické a technické obtíže plynoucí z publikování dynamického obsahu. Všechno to se ale podřizuje jedinému cíli: udělat stránku, která bude rychle, jasně a srozumitelně předávat informace čtenářům.

Tato kniha není referenční příručka o HTML, není to ani kniha o grafickém návrhu. Je to praktická příručka, která vám pomůže navrhovat webové stránky, které *vydrží*.

Hodně lidí se s námi podělilo o svůj čas a své rady při psaní této knihy i při vytváření webových stránek, které knižní podobě předcházely. Naše vřelé díky si zaslouží zejména tito lidé z Nakladatelství univerzity v Yale: Jean Thomson Black, Laura Jones Dooley a James J. Johnson, dále pak Craig Locatis, Donald Norman a Edward Tufte za své neocenitelné příspěvky k naší práci.

Tyto díky bych rád rozšířil o své kamarády a spolupracovníky z Yaleského Centra pro pokročilá vzdělávací média, jsou to: Carl Jaffe, Phillip Simon, Sean Jackson, Kimberly Pasko, Marsha Vaquez a Jeff Colket. Člověk, kterému bych chtěl poděkovat zvlášť, je Carl Jaffe: děkuji za patnáct let přátelství, za dobré rady a praktické informace, z nichž velká část se objevuje na stránkách této knihy. Rád bych také poděkoval spoluautorce této knihy a mé drahé přítelkyni, Sáře Hortonové, za její přátelství, za její spolupráci a za to, že mě přesvědčila o tom, jak dobrý nápad je převést naši stránku o návrhu WWW stránek do knižní formy.

Za rady, komentáře a podporu při vzniku této knihy a doprovodné WWW stránky bych velmi rád poděkoval následujícím lidem: Anne Altemus, Ammett Barkley, Richard Beebe, David Bolinsky, Stephen Cohen, Frank Gallo, Scott Hines, Peter Kindlmann, Howard Newstadt, John Paton, Noble Proctor, Stacy Ruwe, Virginia Simon, William Stewart, Lynna Stone-Infeld, Jan Taylor, Frans Wackers a Cheryl Warfield.

—PL

Děkuji svému spoluautorovi, Patricku Lynchovi, za to, že mě přizval k práci na druhém vydání této knihy. Nejspíš netušil, k čemu všemu jeho pozvání povede, a jsem mu vděčná za přátelství a dobrou náladu, kterou provázel celý vývoj této knihy. Jsem velikým dlužníkem Patricka a jeho spolupracovníků z Yaleského Centra pro pokročilá vzdělávací média za to, že mě vzali o několik let zpátky a otevřeli mi oči.

Děkuji mnoha svým kolegům a přátelům z Darmouthské univerzity za jejich podporu, připomínky a dobré rady, jmenovitě to jsou: John Hawkins, Sheila Culbert, D. Randall Spydell, Ned Holbrook a Robert M. Murray. Děkuji také lidem, jejichž stránky jsou použité v této knize jako ukázky: Joan Campbell, Eva Fodor, Sally Hair, Allen Koop, Thomas Luxon a Gerard Russo.

Děkuji Malcolmů Brownovi za jeho neúnavnou podporu.

—SH